

MANIFEST O HRANI I POLJOPRIVREDI

YOUNG
Friends of
the Earth
Europe

Young Friends of the Earth Europe zahvaljuje se svima koji su sudjelovali u izradi manifesta, a posebno članovima Radne grupe za hranu i poljoprivredu (Food and Agriculture working group).
www.foeeurope.org/yfoee/our-funding.
Sadržaj ovog dokumenta isključivo je odgovornost Young Friends of the Earth Europe, ne može se smatrati odrazom stavova naših donatora te oni nisu odgovorni za upotrebu informacija iz ovog dokumenta.

Young Friends of the Earth Europe zahvaljuje se svima koji su sudjelovali u izradi manifesta, a posebno članovima Radne grupe za hranu i poljoprivredu (Food and Agriculture working group).

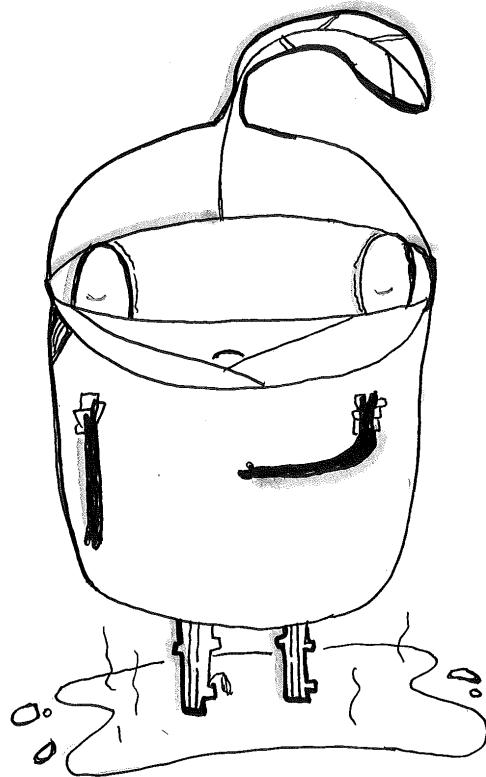
Tekst napisali brojni članovi Food and Agriculture radne grupe.
Crteže izradio Alejandro Gil.
Opremila Juli Okropiridse.
Prevela Sara Matić.

UVOD

Naš prirodni svijet je narušen, a naše je zdravlje sve ugroženije. Ovaj problem ukorijenjen je u neodgovornoj i nepravednoj proizvodnji hrane u Europi te konzumerističkom životnom stilu kakvim mnogi Europljani danas žive.

Većina hrane koju jedemo dolazi iz masovne proizvodnje i umjetno je tretirana u tvorničkim pogonima, u kojima vlada neodgovorna i profitom vođena praksa. Ovaj status-quo ima značajan utjecaj na nas i na buduće generacije. Predugo nam je trebalo da shvatimo da je moguć drugačiji svijet - svijet temeljen na poštovanju, moralu, savjesnosti, prijateljstvu, uzajamnom pomaganju, suradnji i poštenju. Young Friends of the Earth Europe (YFoEE) zamišlja svijet hrane i poljoprivrede temeljen na malim samoodrživim zajednicama koje funkcioniraju u skladu s prirodnim ekosustavom te proizvode zdravu hranu, bogatu nutritivnim vrijednostima, s pristupačnim cijenama i za lokalnu distribuciju. Svijet treba transformaciju poljoprivrednog sustava, i mi, YFoEE, spremni smo boriti se za nju.

U ČEMU JE PROBLEM?

PRIRODNI RESURSI I BIORAZNOLIKOST

Trenutni sustav poljoprivrede, stočarstva i ribarstva crpi prirodne resurse te ugrožava okoliš i bioraznolikost. Prakse koje pretjerano iskorištavaju prirodne resurse i ugrožavaju stabilnost pojedinih ekosustava mogu dovesti do kolapsa čitavog svjetskog ekosustava. To se mora zaustaviti.

ZEMLJA

INTENZIVNA PROIZVODNJA STOKE NA FARMAMA često nije u skladu sa standardima o dobrobiti životinja, ugrožava ljudsko zdravlje, zagađuje okoliš i pustoši plodno tlo zbog potrebe za proizvodnjom ogromne količine stočne hrane.

DEFORESTACIJA I NESTANAK VAŽNIH SVJETSKIH EKOSUSTAVA djelom su uzrokovani praksama kao što je krčenje šuma sjećom i spaljivanjem kako bi se stvorili novi prostori za uzgoj stoke. Rezultat toga je gubitak plodne zemlje i bioraznolikosti.

POVEĆANA KOMPETICIJA za korištenje zemlje, ne samo za uzgoj hrane za ljude, već i za proizvodnju stočne hrane, biogoriva, biomase i sl. vodi u nestašicu plodnog tla, gubitak bioraznolikosti te povećanje cijena poljoprivrednog zemljишta.

INTENZIVNI UZGOJ MONOKULTURNIH USJEVA zahtijeva korištenje sve više kemikalija zbog nestanka prirodnih predatora, istovremeno remeteći poljoprivrednu samoodrživu ravnotežu. Štoviše, dovodi do gubitka bioraznolikosti te gubitka tradicionalnih varijeteta usjeva, koji su kroz stoljeća prirodne selekcije prilagođeni za rast u uvjetima pojedine regije.

ORGANSKO FARMERSTVO ZAUZIMA SAMO 0.9% SVJETSKOG POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA. Duge, skupe i birokratske procedure certifikacije, neizvjesnost te nedostatak potpore, neki su od razloga za visoke cijene i spor razvoj.

VODA

NEODRŽIVO NAVODNJAVANJE USEJEVA vodi u prekomjerno iscrpljivanje podzemnih i površinskih voda. Dok pitka voda postaje nedostupna diljem svijeta, intenzivna poljoprivreda koristi 70% svjetskih zaliha slatke vode.

MASOVNO KORIŠTENJE GNOJIVA potrebno je za održavanje ravnoteže nutrijenata za proizvodnju u intenzivnim poljoprivrednim sustavima. Gnojiva se ispiru u vodotoke i ekosustave, što dovodi do nedostatka kisika u vodenim sustavima i štetnog cvjetanja algi.

PREKOMJERNI RIBOLOV vodi do nestanka staništa, uništavanja vodenih ekosustava i izumiranja vrsta. Većina ribe koja se koristi za komercijalne potrebe (poput tune, grgeča i bakalara) na vrhu je hranidbenog lanca te njihov prekomjeran izlov dovodi do poremećaja u cijelom lancu. Propisi EU dozvoljavaju prakse u kojima industrijske kočarice odbacuju mrtvi ulov u ocean. Istovremeno, industrijski ribolov oduzima sredstva za život lokalnim zajednicama.

SIROVINE

INTENZIVNA POLJOPRIVREDA OVISNA JE O NAFTI I NEODRŽIA, budući da je 10 kalorija energije potrebno za proizvodnju samo 1 kalorije hrane. Poljoprivredna, mesna i ribolovna industrija ovisne su o nafti za proizvodnju gnojiva i pesticida, za navodnjavanje, poljoprivredne strojeve, ali i zagrijavanje staklenika te transport.

GENETSKI MODIFICIRANI ORGANIZMI (GMO-i) koriste se s namjerom da se stvore usjevi otporni na herbicide kako bi se oni mogli koristiti bez štete za usjev. Pretjerano korištenje herbicida ima katastrofalan učinak na ekosustav, dok sami GMO-i predstavljaju rizik za bioraznolikost. GMO-i s popratnim korporativnim patentiranjem sjemena, dodatno stabiliziraju hijerarhijsku organizaciju i monopolizaciju sustava proizvodnje hrane. Zbog toga mali proizvođači gube bitku s velikim agro-aglomeratima te sustav postaje još nepravedniji i daleko je od osiguravanja potrebne količine hrane. Učinak GMO-a na zdravlje i dalje je nepoznat.

ZRAK

TRENUTNI POLJOPRIVREDNI SUSTAV DOPRINOSI GLOBALNOJ EMISIJI STAKLENIČKIH PLINOVA S 13%, dok popratna deforestacija doprinosi s dodatnih 18%.

Povećanje emisija stakleničkih plinova odgovorno je za povećanu učestalost toplinskih šokova, suša, poplava i ostalih ekstremnih vremenskih uvjeta.

TRŽIŠTE

Cijena proizvoda na tržištu određena je odnosom ponude i potražnje. U ekonomiji razmjera, cijena proizvoda je manja kada se masovno proizvodi. Dakle, velike kompanije su u prednosti nad malim proizvođačima/icama i dominiraju tržištem.

POLJOPRIVREDNA INDUSTRIJA PODRŽANA JE VELIKIM NOVČANIM POTPORAMA. U Europi 80% svih potpora odlazi na samo 18% farmera/ica. Poljoprivredni zahtjevi, kao što je gorivo, također su plaćeni iz potpora, što znači da je intenzivna industrija dodatno favorizirana pred malim organskim farmerima/icama.

CIJENE HRANE ne uključuju vanjske troškove kao što su ekološka cijena transporta na velike udaljenosti, cijena uništenja ekosustava, zagađenja vode i zbrinjavanja otpada. Također, postoji i nedostatak transparentnosti oko uzroka velikih i naglih skokova u cijeni hrane.

REGULACIJE I PROPISI OSTAJU NESTABILAN STATUS-QUO. Zajednička poljoprivredna politika EU favorizira uvoz proizvoda s drugih kontinenata koji imaju jeftiniju proizvodnju te se zbog toga mogu prodavati jeftinije od europskih proizvoda. Isto tako, europske regulacije vezane primjerice uz veličinu i oblik voća i povrća, dovode do masovnog odbacivanja zdravog voća i povrća samo zbog njihovog izgleda. Globalna trgovinska pravila često smanjuju okolišne standarde.

POLJOPRIVREDNI KORPORATIVNI LOBIJI BLOKIRAJU POTREBNU REFORMU i aktivno stvaraju barijere kako bi spriječili male farmere/ice da se probiju na tržište.

POLJOPRIVREDNE CORPORACIJE KONTROLIRAJU TRŽIŠTE SJEMENOM, a standardizacijom sjemena preuzimaju potpunu kontrolu nad lokalnim varijetetima usjeva i globalnom raznolikosti poljoprivrednih kultura. Trenutno, tri glavne vrste žitarica koje se uzgajaju u svijetu su kukuruz, pšenica i riža, čije su sjemenke uglavnom hibridne ili genetski modificirane, a kao posljedica toga, ugrožena je raznolikost lokalnog sjemena.

LJUDI

Nedostatak informiranosti i današnji konzumeristički način života razlog su zbog kojeg većina ljudi odlazi u lance supermarketa i kupuje hranu bez razmišljanja o svome izboru. Posljedica toga su različite nutritivne bolesti u razvijenim zemljama, dok se u siromašnim zemljama glad i dalje nastavlja.

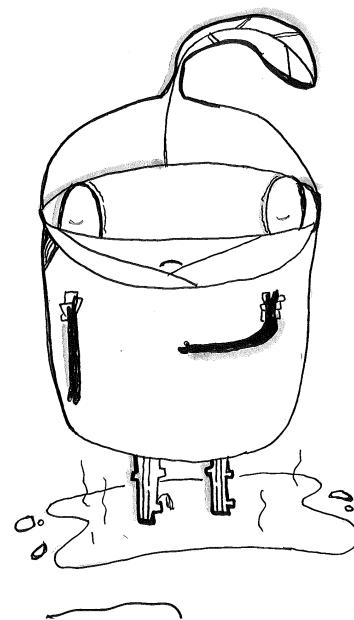
VELIKE POLJOPRIVREDNE I STOČARSKE INDUSTRIJE ISKORIŠTAJU LJUDE. Poljoprivredni aglomerati za svoje farme biraju lokacije gdje su plaće radnika/ca i ostali troškovi niski, kako bi maksimizirali profit kompanije. Usredotočenost na profit u krajnjoj liniji rezultira lošim sigurnosnim standardima te opasnim uvjetima rada.

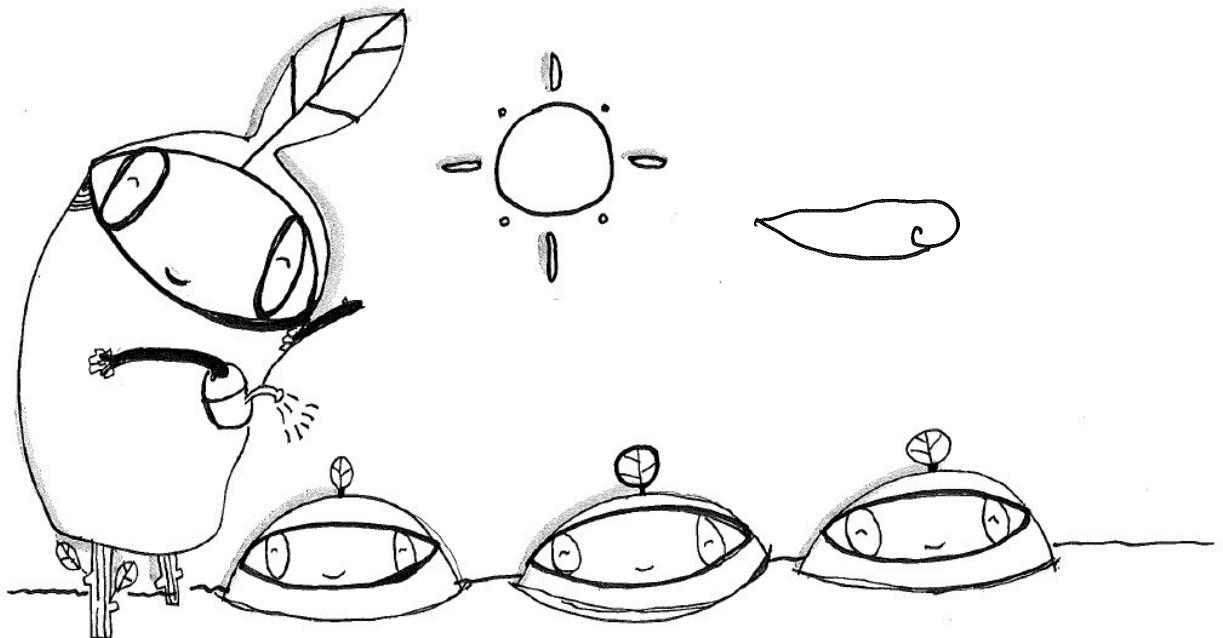
STANDARDIZIRANA PROIZVODNJA UNIŠTAVA TRADICIONALNU KULTURU LOKALNIH ZAJEDNICA i njihovog tradicionalnog sjemena, receptura i običaja. Kako bi ostali konkurentni i zadovoljili propise, ljudi zapostavljaju svoju tradiciju, naslijeđeno znanje i kulturu.

ZBOG TRENUTNOG SUSTAVA PROIZVODNJE HRANE LJUDI SU IZGUBILI SVIJEST O TOME ODAKLE NJIHOVA HRANA DOLAZI, zašto ima određen okus, koja je njezina stvarna cijena i kakav utjecaj na okoliš i zajednice diljem svijeta njezina proizvodnja ima. Teško je saznati podrijetlo proizvoda, način na koji je proizveden te koje sastojke sadrži.

MASOVNA I STANDARDIZIRANA PROIZVODNJA UGROŽAVA SIGURNOST HRANE, ČIME SE POVEĆANA POJAVNOST POREMEČAJA PREHRANE I NUTRITIVNIH BOLESTI kao i pojavnost bolesti kao što su goveđa spongiformna encefalopatija te srodna bolest kod čovjeka-Creutzfeld-Jacobova bolest, poznata pod nazivom bolest kravlje ludila. Pticijska gripa, bolest šake-stopala-usta i kontaminacija ubojitim sojem E. coli također su primjeri bolesti čije je širenje posljedica masovne proizvodnje hrane. Takve bolesti upropoštavaju europsku poljoprivrodu poslijednjih godina.

GLAD još uvijek predstavlja glavnu prijetnju zdravlju u svijetu, pogotovo u zemljama u razvoju.

RJEŠENJA I PREPOUKE

Radna grupa za hranu i poljoprivredu u okviru mreže Young Friends of the Earth Europe uvjerenja je da je prijelaz iz industrijske poljoprivrede na održivi model hitno potreban. Trebamo prijelaze: iz individualizma u suradnju, iz ovisnosti o kompanijama na samodostatnost, s poslovnog diktatorstva i ugnjetavanja na demokraciju temeljenu na zajedničkoj dobrobiti, s institucijskih potpora velikim kompanijama na potporu lokalnom razvoju i lokalnim ekonomijama, te razvoju lokalnih kultura. Mnogo je načina na koje se to može postići, ali potrebno je djelovati odmah.

PRIRODNI RESURSI I BIORAZNOLIKOST

Trebamo podržavati prakse koje održavaju ravnotežu potencijala zemlje i proizvodnje na njoj, a isto tako moramo početi smatrati ljude dijelom ekosustava, a ne njegovim suparnicima. Stoga zahtijevamo:

SUSTAV TEMELJEN NA MALIM I RAZOLIKIM ODRŽIVIM ZAJEDNICAMA koji vodi prema pravednoj raspodjeli zemlje i pomaže u očuvanju specifičnih usjeva, receptura i tradicija.

PODRŠKU PRAKSAMA ODRŽIVOG FARMERSTVA, koja uključuje održavanje bioraznolikosti organizama i prirodnih životnih ciklusa, povećanje plodnosti tla, učinkovitost u recirkulaciji nutrijenata te ne zahtijeva korištenje nafte i štetnih kemikalija. Neke od praksi koje teže održivoj poljoprivredi su rotacija usjeva, obrađivanje zemlje bez poljoprivrednih strojeva, sađenje različitih biljaka zajedno, povećanje bioraznolikosti poljoprivrednim pošumljavanjem te zaštita usjeva prirodnim predatorima nametnika ...

POTPORA OSNIVANJU eko-sela, urbanih vrtova, banki sjemena te građanskih inicijativa koje promiču poljoprivrednu kao put prema samoodrživom sustavu.

ZABRANU PROIZVODNJE I UVOZA GENETSKI MODIFICIRANIH USJEVA I PREHRAMBENIH PROIZVODA.

SMANJENJE BACANAJA HRANE zabranom odbacivanja proizvoda temeljenom na njihovom izgledu ili obliku.

POVEĆANJE POREZA NA GNOJIVA I PESTICIDE kako bi se u cijenu proizvoda uključili i vanjski troškovi, kao što su zagađenje vode, uništenje ekosustava kao i troškovi zajednica koje su time pogodžene.

ZAUSTAVLJANJE REIBLJIH FARMI u kojima se ribe hrane divljim vrstama ili hranom koju prirodno ne bi jele.

TRŽIŠTE

Potrebne su radikalne promjene u načinu proizvodnje, marketingu i propisima. Ne slažemo se s globalnim i konzumerističkim tržištem i predlažemo slijedeće da zaustavimo ovu situaciju:

STVARANJE IZRAVNIJIH POVEZNICA IZMEDU KUPACA I PROIZVODAČA/ICA povećanjem broja tržnica, sajmova domaće hrane, zajednica proizvođača/ica hrane, poljoprivrednih projekata te projekata razmjene sjemena i hrane organiziranih od strane lokalnih zajednica kako bi se smanjio korporativni utjecaj na lance distribucije hrane.

PREUSMJERAVANJE SREDSTAVA na male, biodinamične i organske farme koje štite prirodni okoliš i bioraznolikost.

KUPOVANJE LOKALNOG I SEZONSKOG, čime se smanjuje utjecaj transporta i umjetnog uzgoja.

OZNAČAVANJE PODRIJETLA I SASTAVA PROIZVODA JE NUŽNO kako bi kupci mogli donijeti informiranu odluku o hrani koju kupuju.

POŠTEN SUSTAV TRGOVANJA koji garantira pošten odnos prema radnicima/icama, poštije ljudska prava, prihvaća ravnopravnost spolova i podržava prakse održivog farmerstva.

LJUDI

Svijet treba savjesne, informirane i aktivno uključene ljude koji su svjesni da svaki njihov postupak može biti mali korak prema održivom sustavu hrane i poljoprivrede. Ljudi su krajnji donosioci odluke i ključno je da njihovi izbori budu ispravni. Zato bismo voljeli vidjeti:

PROMJENU I PODJEDNOSTAVLJENJE ŽIVOTNOG STILA u kojem ljudi uzgajaju vlastitu hranu, manje kupuju, hrane se lokalnom, sezonskom hranom iz organskog uzgoja, veganskom ili vegeterijanskom, a jedu manje ribe, mesa i mlijecnih proizvoda.

OSNIVANJE ILI UKLJUČIVANJE U LOKALNE INICIATIVE ZU UZGOJ ILI PRODAJU HRANE. Na taj način ljudi će postati svjesniji potreba ljudi koji proizvode hranu i bit će moguće ponovno povezati proizvođače/ice, potrošače/ice, ali i lude općenito.

PRISTUP ZEMLJI I SEOSKOM KRAJU koji će omogućiti ljudima da se povežu s prirodom i da uzbajaju vlastitu hranu. Dublje razumjevanje odakle dolazi naša hrana potaknut će prijelaz na održivi sustav poljoprivrede i hrane.

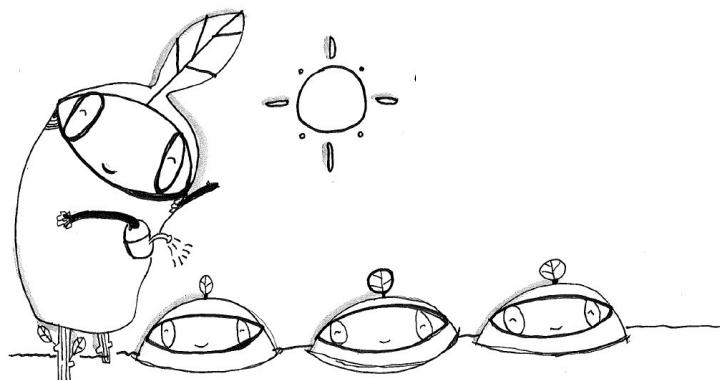
OBRAZOVANJE o zdravoj hrani, dobrobiti životinja, dobrobiti jedenja manje mesa i jelenja lokalne i sezonske hrane te o tome kako uzbajati, pripremati i čuvati hranu na održiv način trebalo bi biti uključeno u edukativne programe za sve dobne skupine.

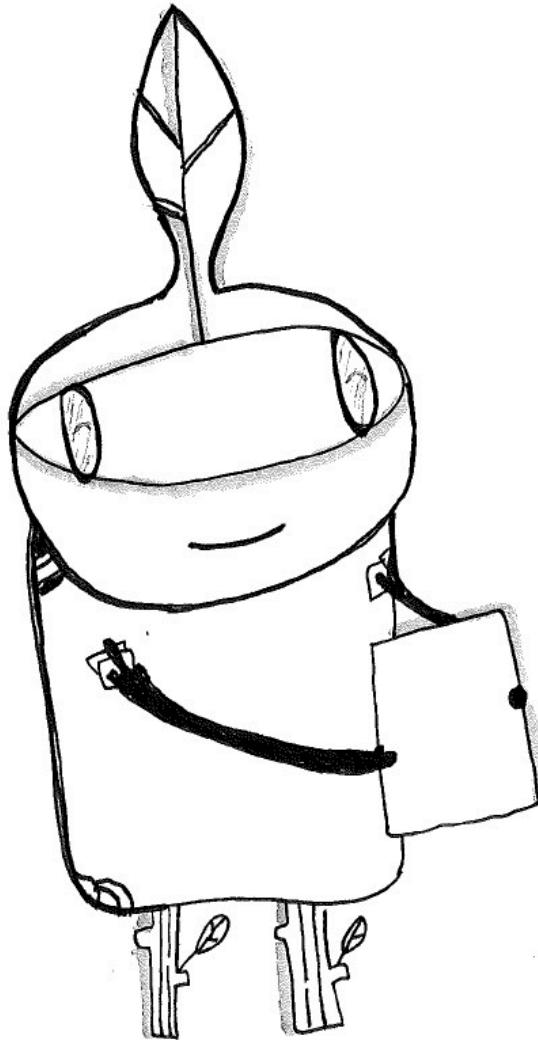
LAKŠI PRISTUP INFORMACIJAMA o problemima, rješenjima i najboljim praksama, kao i znanstvenim studijama i statistikama koje pokazuju detaljne informacije o temama vezanim za hranu i poljoprivredu.

ŠIRENJE PORUKE o održivijem i pravednjem sustavu hrane, informiranjem javnosti te podizanjem njihove svijesti izravnim i neizravnim akcijama, kako bi, korak po korak, svi zajedno ostvarili promjenu.

POTICANJE PROMJENE POLITIKE izravnim razgovorom s političarima/kama, održavanjem sastanaka te organiziranjem kampanja, prosvjeda i akcija.

IZGRADNJA POKRETA ZAJEDNČKOM SURADNJOM usmjerenom prema pravednjem i održivijem sustavu hrane promoviranjem, u prvom redu, zajednica ljudi koji ujedinjeno djeluju za promjenu koju želimo postići.

Ili nam se obratite na:

Ako želite saznati više,
posjetite nas na
www.youngfoee.org

Young Friends of the Earth Europe
Rue d'Edimbourg 26
Brussels 1050
Belgium
Tel.: + 32 2 893 1000

YOUNG Friends of the Earth Europe